

ارتباط انگیزه پیشرفت با عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه

علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۹۴-۱۳۹۳

مالک فریدونی مقدم: عضو هیأت علمی، گروه روان‌پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

نقیسه باورصاد: پزشک عمومی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

رومینا رضایی: دانشجوی کارشناسی‌ارشد روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، اهواز، ایران.

بهمن چراغیان*: عضو هیأت علمی، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

چکیده: عملکرد تحصیلی افراد متأثر از عوامل مختلفی است که یکی از این عوامل، انگیزش پیشرفت می‌باشد. با توجه به اهمیت انگیزش پیشرفت در فرایند یاددهی-یادگیری، این تحقیق با هدف «بررسی ارتباط انگیزه پیشرفت با عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۹۴-۱۳۹۳» انجام گرفت. مطالعه حاضر از نوع مقطعی و توصیفی-تحلیلی می‌باشد. نمونه مورد پژوهش شامل کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بود و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس بود. نتایج نشان داد که میانگین نمرات کسب شده دانشجویان از سؤالات پرسشنامه انگیزش پیشرفت؛ $83/52$ با انحراف معیار $6/52$ بود. همچنین، ارتباط مستقیم و معناداری بین عملکرد تحصیلی و انگیزش پیشرفت وجود دارد ($P < 0.001$). اما بین انگیزش پیشرفت، سن و ترم تحصیلی، ارتباط معکوس و معناداری وجود داشت ($P = 0.001$). به علاوه، بین میانگین نمرات انگیزش پیشرفت دانشجویان در رشته پرستاری، مامایی و اتاق عمل، تفاوت آماری معناداری مشاهده شد ($P < 0.001$). به طور کلی یافته‌های این پژوهش نشان داد که انگیزش پیشرفت دانشجویان با عملکرد تحصیلی آنها در ارتباط می‌باشد. با توجه به اهمیت پیشرفت تحصیلی در نظام‌های آموزشی، و تأثیرپذیری آن از انگیزه افراد، تعیین میزان انگیزش پیشرفت و ارائه راهکارهایی جهت ارتقای آن، می‌تواند متضمن بهبود وضعیت تحصیلی فراگیران در یک نظام آموزشی باشد.

واژگان کلیدی: انگیزه پیشرفت، عملکرد تحصیلی، پیشرفت تحصیلی، دانشجویان پرستاری و مامایی.

***نویسنده‌ی مسئول:** عضو هیأت علمی، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران.

Email: cheraghian2000@yahoo.com

مقدمه

بهبود و توسعه عملکرد تحصیلی فراگیران یکی از اهداف اصلی مراکز آموزشی است، زیرا که عملکرد تحصیلی افراد اساس موفقیت و پیشرفت در هر مقطعی محسوب می‌شود. عملکرد تحصیلی افراد متأثر از عوامل مختلفی است که یکی از این عوامل، انگیزش (انگیزه) پیشرفت افراد می‌باشد (بیرنی و همکاران، ۲۰۰۴). انگیزه پیشرفت یا نیاز به پیشرفت به صورت یک میل یا علاقه به موقعیت کلی یا موفقیت در یک زمینه‌ی فعالیت خاص تعریف شده است (سیف، ۲۰۰۲). همچنین انگیزش پیشرفت به صورت تمایل شخصی فرد برای انجام کاری مشخص و چالش‌زا در رسیدن به هدف تعریف شده است (بیرنی و همکاران، ۲۰۰۴).

بر طبق نظریات ابتدایی انگیزش، انگیزش به وسیله ترکیبی از فاکتورهای موقعیتی و تفسیر شخصی افراد از این موقعیتها تحت تأثیر قرار می‌گیرد. اما در مطالعات اخیر علاقه زیادی در بین محققان برای اندازه‌گیری انگیزش افراد به عنوان یک خصوصیت منحصر به فرد به وجود آمده است، به ویژه اندازه‌گیری تفاوت‌های فردی افراد در زمینه انگیزش پیشرفت توجهات زیادی را به خود معطوف کرده است، چرا که این عامل با عملکرد تحصیلی و کاری افراد مرتبط است (بیرنی و همکاران، ۲۰۰۴).

مسئله انگیزش فراگیران در امر آموزش و تأثیر آن روی عملکرد تحصیلی افراد یکی از جنبه‌های مهم یادگیری اثربخش محسوب می‌گردد، زیرا به عقیده محققان رویکرد یا واکنش یک دانش‌آموز یا فراگیر به امر آموزش، مشخص‌کننده میزان درگیری او با فرایند آموزشی است و لذا باید در برنامه‌ریزی‌های آموزشی به آن توجه ویژه‌ای شود (تلا، ۲۰۰۷). به علاوه انگیزش پیشرفت به عنوان یکی از پیش‌گویی‌کننده‌های موفقیت شغلی و تحصیلی محسوب می‌گردد. با این وجود مطالعات مروری اخیر نشان داده است که ارتباط بین انگیزش پیشرفت و بسیاری از ساختارهای کلیدی (مانند یادگیری، تطابق و عملکرد) همچنان نامشخص و مبهم باقی مانده است به گونه‌ای که در برخی موارد مثل ارتباط بین انگیزش پیشرفت و سن، نتایج موجود به طور مشخصی متناقض هستند. به عقیده محققان

یکی از علت‌های این امر می‌تواند به دلیل مفهوم پردازی‌ها و تعاریف متعدد از انگیزش پیشرفت و نیز ابزارهای متنوع مورد بررسی برای ارزیابی این سازه باشد (وو و همکاران، ۲۰۰۷). پژوهش‌های انجام شده در این زمینه بیانگر این است که افراد از لحاظ انگیزه پیشرفت با یکدیگر متفاوتند. پژوهش‌ها همچنین بیانگر این است که در اغلب موارد افراد دارای انگیزه پیشرفت زیاد در انجام کارها و از جمله یادگیری، نسبت به افرادی که انگیزه پیشرفت پایینی دارند، موفقتر می‌باشند (بیرنی و همکاران، ۲۰۰۴، سیف، ۲۰۰۲). سیف (۱۳۸۰) با استناد به مطالعه کیت و کول می‌نویسد: یکی از مهمترین عواملی که با میزان یادگیری دانش‌آموزان ارتباط دارد، انگیزش برای یادگیری بوده و دانش‌آموزانی که انگیزش تحصیلی سطح بالایی دارند، فعالیت‌های تحصیلی بیشتری را می‌پذیرند، تکالیف درسی بیشتری را انجام می‌دهند و در نتیجه موفقیت بیشتری کسب می‌کنند (سیف، ۲۰۰۲).

زینزن (Zenzen) (۲۰۰۴) نیز معتقد است موفقیت به میزان زیادی وابسته به انگیزش پیشرفت یا نیاز به پیشرفت در افراد می‌باشد. وی با استناد به نظریه اکتینسون می‌نویسد؛ افرادی که انگیزش زیادی برای پیشرفت دارند، در میزان موفقیت تحصیلی تداوم و عملکرد بهتری نیز دارند (زینزن، ۲۰۰۴). همچنین مطالعات نشان داده است، افرادی که انگیزش پیشرفت بالاتری دارند نسبت به افرادی که از این سطح انگیزش برخوردار نیستند، عملکرد تحصیلی بهتری دارند (زینزن، ۲۰۰۴، مک‌ایوان و گلدنبرگ، ۱۹۹۹). به طور کلی تحقیقات نشان داده فراگیرانی که انگیزش پیشرفت بالایی دارند، از عملکرد تحصیلی مناسبی نیز برخوردارند. برعکس، دانش‌آموزان با انگیزش پایین، عملکرد تحصیلی مناسبی ندارند. با این وجود انگیزش افراد پیشرفت را تضمین نمی‌کند و به طور مشابه، پیشرفت تحصیلی نیز میزان انگیزش افراد را منعکس نمی‌کند (زینزن، ۲۰۰۴). اما اولین گام در جهت کمک به پیشبرد انگیزش تحصیلی در فراگیران، شناسایی سطوح انگیزش آنها می‌باشد تا بتوان مطابق با آن برنامه‌ریزی‌های متناسب با نیاز فراگیران را انجام داد و در جامعه‌ی دانشجویان نیز به عنوان نیروهای اصلی

ویژه در دانشجویان دانشکده‌های پرستاری و مامایی کشور، انجام شده، این تحقیق با هدف «تعیین انگیزه پیشرفت و ارتباط آن با عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۹۴-۱۳۹۳»، انجام گرفت.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع مقطعی و توصیفی-تحلیلی است که با هدف بررسی وضعیت انگیزه پیشرفت و ارتباط آن با عملکرد تحصیلی در دانشجویان انجام شد. جامعه‌ی پژوهش شامل کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بوده و نمونه پژوهش برابر جامعه‌ی پژوهشی بوده که بر اساس تمایل به شرکت در مطالعه و پاسخگویی به سؤالات پرسشنامه، به صورت سرشماری، انتخاب شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش، پرسشنامه‌ای مشتمل بر دو قسمت بود: الف) پرسشنامه ویژگی‌های دموگرافیک

و معدل تحصیلی دانشجویان که حاوی ۷ سؤال بود. وضعیت تحصیلی یا معدل کل دانشجویان با پرسش از آنها مشخص می‌شد و با توجه به اینکه آموزش دانشکده در شروع هر ترم تحصیلی کارنامه تحصیلی دانشجویان را که حاوی معدل کل آنها نیز می‌باشد در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد، لذا شرکت‌کنندگان در مطالعه مشکلی برای پاسخگویی به این سؤال ندارند و برای آن دسته از دانشجویانی که به دلایلی مثل گم کردن کارنامه خود قادر به یادآوری و ثبت معدل کل خود نبودند بعد از کسب موافقت دانشجو، با مراجعه به واحد آموزش معدل کل دانشجو ثبت گردید. ب) پرسشنامه انگیزه پیشرفت هرمنس: پرسش‌های این پرسشنامه به صورت ۲۹ جمله‌ای ناقص بیان شده‌اند که در پی جمله‌ی ناتمام، پاسخ‌های ۴ گزینه‌ای در مقیاس لیکرت ارائه شده است. بر حسب اینکه شدت انگیزه پیشرفت از زیاد به کم یا کم به زیاد باشد، به هر گزینه نمره‌ای تعلق می‌گیرد. نحوه‌ی نمره‌دهی تعدادی از سؤالات از ۱ تا ۴ و تعدادی دیگر بالعکس بود که در مجموع، نمرات

بازار کار در آینده، شناسایی این پدیده می‌تواند در پیشبرد اهداف آموزشی، مؤثر باشد.

دانشگاه و مراکز آموزش عالی از جمله مراکز مهم در آماده‌سازی افراد برای کسب مهارت‌ها و شایستگی‌های لازم برای ورود به محیط‌های شغلی و حرفه‌ای می‌باشند و از این منظر، توانایی این مراکز در کمک به افراد برای دستیابی هر چه بهتر و کامل‌تر به این شایستگی‌ها، حیاتی است. در حال حاضر، یکی از عوامل اصلی نشان‌دهنده‌ی دستیابی فراگیران به مهارت‌های حرفه‌ای مورد نیاز آنها، عملکرد تحصیلی است. بر این اساس، از جمله مهم‌ترین نگرانی‌های دست‌اندرکاران و ذینفعان آموزش‌های عالی، پیشرفت تحصیلی و جلوگیری از افت تحصیلی است که بر اساس مطالعات متعدد تأثیر به‌سزایی در سرنوشت فرد داشته و همچنین هزینه‌گزافی به خانواده و جامعه تحمیل می‌کند. در ایران، این امر از مهم‌ترین مشکلات کنونی نظام آموزشی است که هر ساله ده‌ها میلیارد ریال از بودجه کشور را هدر می‌دهد و نیروهای بالقوه و سرمایه‌های جامعه که همان نیروی انسانی است، بی‌ثمر می‌ماند (تمنایی‌فر و گندمی، ۲۰۱۱). این در حالی است که در رشته‌هایی مانند پرستاری و مامایی که با مسأله سلامتی و جان انسان‌ها سروکار دارند، پیشرفت تحصیلی و کسب شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز، از اهمیت دو چندانی برخوردار است و لازم است که تا حد امکان، کلیه عوامل مرتبط با پیشرفت تحصیلی و کسب صلاحیت حرفه‌ای در آنها مورد بررسی قرار گیرد و در این راستا، داشتن انگیزه و انگیزه پیشرفت می‌تواند نقش مؤثری ایفا نماید. همچنین، از آنجایی که شرط مهم برای رشد و شکوفایی هر جامعه‌ای وجود افراد آگاه، کارآمد و خلاق است، لذا پرورش و تقویت انگیزه پیشرفت سبب ایجاد انرژی و جهت‌دهی مناسب رفتار، علایق و نیازهای افراد در راستای اهداف ارزشمند و معین می‌شود (تمنایی‌فر و گندمی، ۲۰۱۱، صمدی، ۲۰۰۸).

بنابراین با توجه به موارد ذکر شده و نیز با توجه به اهمیت انگیزش پیشرفت در فرایند یاددهی-یادگیری، و از آنجایی که مطالعات بسیار محدودی در ارتباط با انگیزش پیشرفت و ارتباط آن با عملکرد تحصیلی، به

دانشجوی رشته پرستاری، و بقیه آنها مامایی و اتاق عمل بودند (جدول شماره ۱).

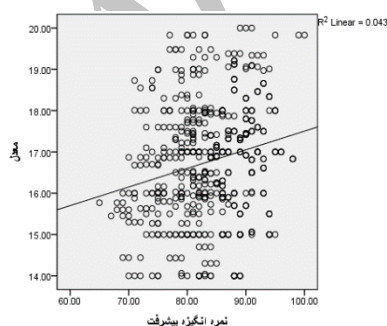
جدول شماره ۱: فراوانی دانشجویان شرکت کننده در مطالعه به تفکیک رشته تحصیلی

درصد	فراوانی	رشته
۶۳/۵	۴۳۳	پرستاری
۲۷/۹	۱۹۰	مامایی
۸/۷	۵۹	اتاق عمل
۱۰۰	۶۸۲	مجموع

میانگین معدل تحصیلی دانشجویان، به عنوان شاخص وضعیت عملکرد در این مطالعه، ۱۶/۷۴ با انحراف معیار ۱/۴۱ بود.

از نظر انگیزش پیشرفت، یافته‌های این مطالعه نشان داد که میانگین نمرات کسب شده‌ی دانشجویان از سؤالات پرسشنامه انگیزش پیشرفت؛ ۸۳/۵۲ با انحراف معیار ۶/۵۲ می‌باشد که حداقل نمرات ۶۱ و حداکثر، ۹۹ بوده است.

ارتباط بین انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان در این مطالعه، با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون بررسی شد و نتایج نشان داد که ارتباط مستقیم و معناداری بین عملکرد تحصیلی و انگیزش پیشرفت وجود دارد ($r = 0.21, P < 0.001$). بدین مفهوم که به‌طور کلی با افزایش نمره انگیزش پیشرفت دانشجویان، معدل آنان نیز بیشتر است به گونه‌ای که به ازای هر نمره افزایش در انگیزش پیشرفت، به‌طور متوسط حدود ۰/۲۱ نمره به معدل درسی آنان افزوده شده است. (نمودار شماره ۱).

نمودار شماره ۱: ارتباط بین انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان

با استفاده از آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه، میانگین نمرات انگیزش پیشرفت بین دانشجویان سه رشته تحصیلی پرستاری، مامایی و اتاق عمل مقایسه گردید که این تفاوت از نظر آماری معنادار بود. ($f = 14.9, df = 2$).

بالتر بیانگر انگیزه پیشرفت بیشتر در دانشجویان است. دامنه تغییرات نمرات پرسشنامه از ۲۹ تا ۱۱۶ می‌باشد. هرمنس (۱۹۷۰) برای محاسبه اعتبار، از اعتباریابی محتوا که اساس آن را پژوهش‌های قبلی درباره‌ی انگیزه پیشرفت تشکیل می‌داد، استفاده کرد و ضریب همبستگی هر پرسش را با رفتارهای پیشرفت‌گرا محاسبه نمود که ضرایب به ترتیب پرسش‌های پرسشنامه، از دامنه‌ی ۰/۳۰ تا ۰/۵۷ می‌باشد. در ایران، اسودی (۱۳۷۹) برای محاسبه‌ی پایایی این پرسشنامه از دو روش آزمون کرونباخ و بازآزمایی استفاده کرد که به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۸۲ به‌دست آمد. همچنین این پرسشنامه در دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز توسط شکرشکن و دیگران (۱۳۸۱) ترجمه و تعیین روایی و پایایی شده است (اکبری، ۲۰۰۷).

پس از این مرحله، پژوهشگران با مراجعه به جمعیت مورد مطالعه و با توضیح هدف از انجام پژوهش و نیز اطمینان به واحدهای مورد مطالعه در خصوص محرمانه بودن اطلاعات و نیز اختیاری بودن شرکت در مطالعه پرسشنامه‌های بدون نام را در بین آنها توزیع نموده و سپس اطلاعات گردآوری شده را وارد کامپیوتر نموده و مراحل تجزیه و تحلیل روی آنها انجام گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی شامل جداول توزیع فراوانی، نمودار و شاخص‌های تمایل مرکزی و پراکندگی استفاده شد و سپس با استفاده از آزمون‌های کای دو، t -test و آنالیز واریانس یک‌طرفه و ضریب همبستگی پیرسون، رابطه بین متغیرهای مورد مطالعه بررسی شد. انجام آنالیز با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۱ صورت گرفت و سطح معناداری کلیه آزمون‌های فوق برابر ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

از مجموع ۶۸۲ دانشجوی بررسی شده، تعداد ۵۳۳ نفر (۷۹ درصد) دختر و ۱۴۲ نفر (۲۱ درصد) پسر بودند. میانگین سنی ۲۱/۵ و انحراف معیار آن ۲/۱۸ سال بود. حداقل سن این دانشجویان ۱۷ و حداکثر ۳۹ سال بود. ۶۰۷ نفر (۸۹/۴ درصد) مجرد و بقیه متأهل بودند. از مجموع دانشجویان بررسی شده ۶۳/۵ درصد،

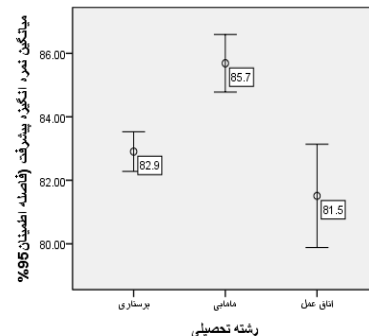
دختر، ۸۳/۳۹ (انحراف معیار ۶/۷۱) بود که تفاوت آماری معناداری مشاهده نشد ($p=0.088$). همچنین ارتباط بین انگیزش پیشرفت و ترم تحصیلی دانشجویان در این مطالعه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون بررسی شد و نتایج نشان داد که ارتباط معکوس و معناداری بین ترم تحصیلی دانشجویان و انگیزش پیشرفت وجود دارد، یعنی با افزایش ترم تحصیلی، انگیزه پیشرفت کمتر می‌شد ($r=-0.15, p<0.001$).

بحث

هدف نهایی هر سیستم آموزشی، دستیابی فراگیران به اهداف لحاظ شده در برنامه‌های آموزشی آن سیستم است و دستیابی به این اهداف همیشه یا در اغلب موارد در قالب فرایندهای یاددهی-یادگیری اتفاق می‌افتد. بر این اساس، سیستم‌های آموزشی همواره در تلاش برای بهبود فرایندهای یادگیری و آموزشی خود هستند تا بدین ترتیب به اهداف مورد نظر خود دست یابند. در حیطه‌ی فعالیت‌های آموزشی دانشکده‌ها، عملکرد تحصیلی دانشجویان یکی از مهمترین معیارهای دستیابی به اهداف آموزشی است. با این وجود، عملکرد تحصیلی، فرایند پیچیده‌ای است که تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار می‌گیرد که یکی از این عوامل، انگیزش پیشرفت در فراگیران می‌باشد. با توجه به اهمیت انگیزش پیشرفت تحصیلی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان و با توجه به محدودیت مطالعات صورت گرفته در ارتباط با انگیزش پیشرفت در دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی، در این مطالعه تلاش شد تا وضعیت انگیزش پیشرفت این دانشجویان و ارتباط آن با عملکرد تحصیلی و برخی دیگر از مشخصات دموگرافیک، مورد بررسی قرار گیرد.

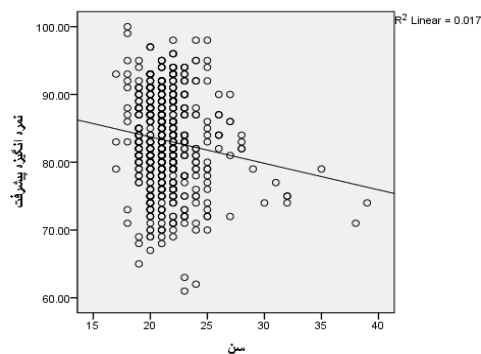
نتایج این مطالعه نشان داد که میانگین نمرات کسب شده‌ی دانشجویان از سؤالات انگیزش پیشرفت ۸۳/۵۲ با انحراف معیار ۶/۵۲ می‌باشد. ضمن اینکه ارتباط بین انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی ارتباط مستقیم و معناداری بین عملکرد تحصیلی و انگیزش پیشرفت دانشجویان در این مطالعه وجود داشت. به عبارت دیگر، با افزایش انگیزه دانشجویان

($p < 0.001$). ضمناً نتیجه آزمون تعقیبی توکی مشخص نمود که میانگین نمره انگیزه پیشرفت دانشجویان مامایی به‌طور قابل ملاحظه‌ای از دو رشته تحصیلی پرستاری ($p < 0.001$) و اتاق عمل ($p < 0.001$) بالاتر بود در حالی که میانگین نمرات دانشجویان دو رشته اخیر تفاوت آماری معناداری نداشتند. ($p=0.26$) (نمودار شماره ۲)

نمودار شماره ۲: مقایسه میانگین نمرات انگیزش پیشرفت بین دانشجویان سه رشته تحصیلی پرستاری، مامایی و اتاق عمل

در این مطالعه، همچنین ارتباط بین انگیزش پیشرفت و سن دانشجویان با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که ارتباط معکوس و معناداری بین سن و انگیزش پیشرفت وجود دارد، یعنی با افزایش سن، انگیزه پیشرفت کمتر می‌شود، که البته این همبستگی، ضعیف می‌باشد ($r = -0.13, P = 0.001$) (نمودار شماره ۳).

نمودار شماره ۳: ارتباط بین انگیزش پیشرفت و سن دانشجویان

به علاوه، در این مطالعه با به کارگیری آزمون تی مستقل، میانگین نمره وضعیت انگیزش پیشرفت بین دانشجویان دختر و پسر مقایسه شد و نتایج نشان داد که میانگین نمره انگیزش پیشرفت دانشجویان پسر، ۸۴/۳۴ (انحراف معیار ۵/۵۷) بوده و نمره دانشجویان

مطالعات دیگری نیز این رابطه به صورت معناداری، مثبت گزارش شده است (البرز، ۲۰۰۳ و لتیفیان، ۲۰۰۴). اما در برخی دیگر از مطالعات، مانند مطالعه‌ی طالب‌پور و هم‌کاران (۲۰۰۳)، ادهمی و هم‌کاران (۲۰۰۳)، و خداپناهی و همکاران (۱۹۹۹) بین انگیزه پیشرفت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری مشاهده نکردند که این یافته‌ها با نتایج مطالعه‌ی حاضر مغایرت دارد که این تفاوت می‌تواند مربوط به ویژگی‌های متفاوت نمونه‌های مورد مطالعه، حجم نمونه‌های مختلف و ابزارهای مختلف مورد استفاده در این مطالعات باشد.

از دیگر موارد بررسی شده در این مطالعه، وضعیت انگیزش پیشرفت به تفکیک رشته تحصیلی بود که نتایج نشان داد که میانگین نمره‌ی انگیزش پیشرفت در دانشجویان رشته پرستاری، ۸۲/۹ (با انحراف معیار ۶/۵۲)، در دانشجویان رشته مامایی، ۸۵/۶۸ (با انحراف معیار ۶/۰۷) و در دانشجویان رشته اتاق عمل، ۸۱/۵ (با انحراف معیار ۶/۲۵) می‌باشد که این اختلاف نمرات انگیزش پیشرفت بین دانشجویان این سه رشته تحصیلی از نظر آماری معنادار بود. که این وضعیت را اینگونه می‌توان توضیح داد که انگیزش پیشرفت و به طور کلی، انگیزه، با عوامل زیادی مرتبط است که یکی از این عوامل، رشته تحصیلی افراد می‌باشد. رشته تحصیلی افراد از جنبه‌های مختلفی مانند خصوصیات کلی رشته، وضعیت آینده شغلی یا بازار کار آن، دیدگاه جامعه نسبت به جایگاه و اهمیت رشته و میزان علاقه‌مندی دانشجویان نسبت به رشته، می‌تواند انگیزش افراد برای تلاش و پیشرفت را تحت تأثیر قرار دهد.

در این مطالعه، همچنین ارتباط بین انگیزش پیشرفت با سن و ترم تحصیلی دانشجویان بررسی شد و نتایج نشان داد که ارتباط معکوس و معناداری بین سن و انگیزش پیشرفت وجود دارد، یعنی با افزایش سن، انگیزه پیشرفت کمتر می‌شود، که البته این همبستگی ضعیف می‌باشد. همچنین، ارتباط معکوس و معناداری بین ترم تحصیلی دانشجویان و انگیزش پیشرفت وجود دارد، یعنی با افزایش ترم تحصیلی، انگیزه پیشرفت کمتر می‌شود. با توجه به اهمیت انگیزه‌ی پیشرفت در موفقیت‌های تحصیلی و حتی حرفه‌ای

عملکرد تحصیلی آنها نیز بهبود پیدا می‌کند. بنابراین به نظر می‌رسد که ارتقای انگیزه‌های پیشرفت در دانشجویان می‌تواند به ارتقای عملکردهای آموزشی آنها، کمک کند.

به اعتقاد باتل (۱۹۶۴ و ۱۹۶۵)، انگیزش پیشرفت تحصیلی عبارت از گرایش همه‌جانبه به ارزیابی عملکرد خود با توجه به عالی‌ترین معیارها، تلاش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است (بهرامی و رضوان، ۲۰۰۶). انگیزه در قلب یک برنامه تربیتی سالم در اجتماع آزاد جای می‌گیرد و عامل اصلی در رهبری سودمندانه عمل یادگیری است. لذا موفقیت هر معلم در آموزش و پرورش بستگی به میزان انگیزه دانش‌آموزان دارد، زیرا انگیزش است که دانش‌آموز را به فعالیت وادار می‌سازد و فعالیت تا موقعی ادامه خواهد یافت که انگیزه‌ها ارضا شوند (خدیی و وکیل مفاخری، ۲۰۱۱).

در همین راستا، مطالعات انجام گرفته نشان‌دهندی ارتباط مثبت و معنادار بین انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌باشد. تأکید این مطالعات بر این نکته است که فراگیران برخوردار از انگیزه پیشرفت بالا، بیش از دانش‌آموزان دارای انگیزه پیشرفت پایین، در انجام تکالیف درسی از خود پشتکار و جدیت نشان می‌دهند و در آزمون‌ها کارکرد بهتری دارند (تمنایی فر و گندمی، ۲۰۱۱). به عنوان نمونه، در مطالعه‌ی تلا (Tella) (۲۰۰۷) که به بررسی تأثیر انگیزش روی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی در درس ریاضی پرداخت، نتایج نشان داد که انگیزش پیشرفت بالا به طور معناداری روی پیشرفت تحصیلی افراد مؤثر است (تلا، ۲۰۰۷). همچنین، نتایج مطالعه‌ی تمنایی فر و گندمی، (۲۰۱۱) نشان داد که بین پیشرفت تحصیلی و انگیزش پیشرفت رابطه‌ی معناداری وجود دارد (تمنایی فر و گندمی، ۲۰۱۱). در مطالعه‌ی خدیوی و وکیلی مفاخری (۲۰۱۱)، که به بررسی رابطه‌ی بین انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان سال اول دبیرستان پرداخته بودند، همبستگی مثبت و معناداری بین انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی، مشاهده شد (خدیی و وکیل مفاخری، ۲۰۱۱).

نتیجه‌گیری

به طور کلی یافته‌های این پژوهش نشان داد که انگیزش پیشرفت در دانشجویان از جمله عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی است و با افزایش انگیزش پیشرفت در فرد، عملکرد تحصیلی وی نیز بهبود می‌یابد. با توجه به اهمیت پیشرفت تحصیلی در نظام‌های آموزشی و با توجه به اینکه پیشرفت تحصیلی به عنوان یک فرایند پیچیده تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد، و یکی از این عوامل مهم، انگیزه پیشرفت افراد می‌باشد، تعیین میزان انگیزش پیشرفت و ارائه‌ی راهکارهایی جهت ارتقای آن، می‌تواند متضمن بهبود وضعیت تحصیلی فراگیران در یک نظام آموزشی باشد.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران این مطالعه مراتب تقدیر و تشکر خود را از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز و دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه به عمل می‌آورند.

References

- Adhami A, Javari Y, Haggadist A 2003, Relation, instruction possibility and human force sections science with collegian achievement academic Kerman, *Ghazi Univ Med Sci J*, Vol. 22, Pp. 53-59. [In Persian]
- Akbari, B 2007, Validity and reliability of Hermenece Achievement Motivation test in the high school students of Gilan, *Research in the curriculum planning (Science and Research in Educational Sciences-curriculum planning)*, Vol. 21, No. 16, Pp. 73-96. [In Persian].
- Alabors, S 2003, Survey of correlation between motive beliefs, ventilation guideline and some of ingredient with republican academic achievement of human science collegian at lesson statistic, *Shiraz Univ Med Sci J*, Vol. 19, No. 21, Pp. 121-128. [In Persian]
- افراد و نیز اهمیت مشاغلی مانند پرستاری و مامایی در جامعه، افت انگیزه‌ی تحصیلی دانشجویان این رشته در دانشکده‌ها نمی‌تواند وضعیت چندان مطلوبی باشد و نیاز به بررسی بیشتر دارد. با این وجود، آشنایی بیشتر دانشجویان با خصوصیات رشته و ماهیت شغلی آنها در آینده و احتمال برآورده نشدن انتظارات آنها از جایگاه و ماهیت رشته تحصیلی، از عواملی است که می‌تواند بر این وضعیت تأثیر داشته باشد. ضمن اینکه، به اعتقاد محققان، سن افراد می‌تواند در انگیزه و در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد، یعنی تجربیاتی که فراگیر در موفقیت و شکست در تحصیل به دست می‌آورد به وی کمک می‌کند که انگیزش پیشرفت خود را رشد دهد یا بر آن تأثیر داشته باشد (تمنایی فر و گندمی، ۲۰۱۱). در همین راستا، در مطالعه‌ی سرمد و امین‌زاده (۲۰۰۴) مائو (۱۹۹۷) و مارچانت و همکاران (۲۰۰۱)، ارتباط معناداری بین سن و انگیزش پیشرفت وجود داشت به گونه‌ای که دانش‌آموزانی که جوان‌تر و در سن آموزشی بوده‌اند، پیشرفت تحصیلی بیشتری داشتند (امین‌زاده و سرمد، ۲۰۰۴، مائو، ۱۹۹۷ و مارچانت و همکاران، ۲۰۰۱).
- به علاوه، در این مطالعه، وضعیت انگیزش پیشرفت دانشجویان به تفکیک جنس نیز بررسی شد و نتایج نشان داد که میانگین نمره‌ی انگیزش پیشرفت دانشجویان پسر، ۸۴/۳۴ (انحراف معیار ۵/۵۷) بوده و نمره‌ی دانشجویان دختر، ۸۳/۳۹ (انحراف معیار ۶/۷۱) می‌باشد. اما اختلاف معناداری از نظر انگیزش پیشرفت در دو جنس مشاهده نشد.
- در این رابطه، مطالعات مختلف، نتایج متفاوتی را ارائه کرده‌اند. در مطالعه‌ی بیابان‌گرد (۱۹۹۷)، میان انگیزه پیشرفت دختران و پسران تفاوت معناداری مشاهده نشده است (بیابان‌گرد، ۱۹۹۷). اما در مطالعه‌ی تمنایی فر و گندمی (۲۰۱۱)، بین دانشجویان دختر و پسر در میزان انگیزش تفاوت وجود داشت، به این صورت که انگیزه پیشرفت دختران بیشتر از پسران بود (تمنایی فر و گندمی، ۲۰۱۱). در مطالعه‌ی تلا (۲۰۰۷) نیز تفاوت انگیزش پیشرفت تحصیلی در زن و مرد نیز معنادار بود (تلا، ۲۰۰۷).

- achievement, *Shiraz Univ Med Sci J*, Vol. 320 No. 1, Pp. 140-146. [In Persian]
- Marchant GJ, Paulson SE, Rothlisberg, BA 2001, Relations of middle school students' perceptions of family and school contexts with academic achievement, *Psychology in the Schools*, Vol. 38, No. 6, Pp. 505-519.
- Mau, W 1997, Parental Influences on the high school students' academic achievement: a comparison of Asian immigrants, Asian Americans, and white Americans, *Psychology in the Schools*, Vol. 34, No. 3, Pp. 267-277.
- Mc Ewan L, Goldenberg, D 1999, Achievement motivation, anxiety and academic success in first year master of nursing students, *Nurse Education Today*, Vol. 19, Pp. 419-430.
- Saif, Aar 2002, *Educational psychology, psychology of learning and teaching*, (New edition), Tehran, Agah, [in Persian]
- Samadi M, Influence procedures education and self-regulatory on advance academic, *Cogn Sci J*, 2008, vol.9, no. 1, pp.40-48. [In Persian]
- Talebpoor A, Nori A, Molavi H 2003, The effect cognitive instruction on stay seat, achievement motive and student academic achievement Shahed, *Psychology J*, Vol. 6, No. 1, Pp. 21-29. [In Persian].
- Tamannaefar MR, Gandomi Z 2011, Correlation between achievement motivation and academic achievement in university students, *Iranian Quarterly of Education Strategies*, Vol. 3, No. 2, Pp. 15-19. [In Persian]
- Tella, A 2007, The Impact of Motivation on Student's Academic Achievement and Learning Outcomes in Mathematics among AminZadeh, A, Sarmad, Z 2004, Relationship between academic achievement after-school activities, *Journal of Psychology*, Vol. 8, No. 23, Pp. 294-312. [In Persian]
- Bahrami F, Rezvan, S 2006, The relationship between motivation and academic achievement of Esfahan high school students with their school properties, *New Educational Approaches*, Vol. 2, No. 6, Pp. 61-72. [In Persian]
- Byabangard, A 1992, *The relationship between the concepts of locus of control, self-esteem and academic achievement of boys' students in 3rd years of high school in Tehran*, [dissertation], Allameh Tabatabai University of Tehran, Tehran, Pp. 65-60. [In Persian]
- Byrne ZS, Mueller-Hansen RA, Cardador JM, and et al 2004, Measuring achievement motivation: Tests of equivalency for English, German, and Israeli versions of the achievement motivation inventory, *Personality and Individual Differences*, Vol. 37, Pp. 203-217.
- Khadivi A, Vakil Mafakheri, A 2011, The relationship between achievement motivation, locus of control, self-concept and academic achievement of first year high school students in five districts of Tabriz, *Training and Evaluation (Educational Sciences)*, Vol. 4, No13 2, Pp. 66-45. [In Persian]
- Khodapanahi MK, Baezat F, Heidari M, and et al 1999, The survey figure cognitive guidelines and motive at academic achievement and decline problem collegian psychology, *Psychol J*, Vol. 4, No. 4, Pp. 124-128. [In Persian]
- Latifian, M 2004, Situations decrease, motive, guidelines selforder and academic

Woo SE, Gibbons AM, Thornton GC 2007, Latent mean differences in the facets of achievement motivation of undergraduate students and adult workers in the US, *Personality and Individual Differences*, Vol. 43, Pp. 1687–1697.

Zenzen, TG 2004, Achievement motivation, [Dissertation], *University of Wisconsin-Stout, Wisconsin*.

Secondary School Students in Nigeria, *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, Vol. 3, No. 2, Pp. 149–156.

Archive of SID

Relationship between Achievement Motivation and Academic Performance in Nursing and Midwifery Students at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2014-2015

Malek Fereidooni-moghadam¹

Nafiseh Bavarsad²

Romina Rezaie³

Bahman Cheraghian^{4*}

¹: Assistant professor, Department of Psychiatric Nursing, School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

²: MD, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

³: MSc students, Department of General Psychology, Islamic Azad University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

⁴: Assistant professor, Department of Biostatistics and Epidemiology, School of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

Abstract: Academic performance is influenced by many factors that one of these factors is achievement motivation. Given the importance of achievement motivation in the teaching-learning process, this study aimed to assess "the relationship between achievement motivation and academic performance in nursing and midwifery students studying in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2014-2015". This was a descriptive-analytic and cross sectional study. The study samples consisted of all students studying in the School of Nursing and Midwifery of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in the year 2015-2016 and, data collection instrument was Hermens Academic Performance questionnaire. Afterwards, results showed that; the mean and standard deviation of students score achieved from the Achievement Motivation Questionnaire were 83.52 and 6.52 respectively. In addition, there was significant correlation between academic performance and achievement motivation ($P < 0.001$). However, there was a significant negative correlation between the achievement motivation, age and educational terms ($P < 0.001$). In addition, the difference in mean scores of achievement motivation of students in the study, was statistically significant ($p < 0.001$). Generally, the findings of this study showed that achievement motivation was associated with academic performance of students. Given the importance of academic achievement in the educational system, and those affected by people motivation, identifying the achievement motivation and offering approaches to improve it, can guarantee improvement of student in an educational system.

Keywords: Achievement motivation, academic performance, academic achievement, nursing and midwifery students

*Corresponding author: Assistant professor, Department of Biostatistics and Epidemiology, School of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Email: cheraghian2000@yahoo.com